श्रीमदप्पय्यदीक्षितविरचितः

सिद्धान्तलेशसङ्ग्रहः

श्रीमज्जीवानन्दविद्यासागरसङ्गृहीतया व्याख्यया

समलङ्कृतः सम्पादितश्च

THE

SIDDHĀNTALEŚASAṀGRAHA

OF

ŚRĪ APPAYA DĪKṢITA

Edited with the commentary

By

Shri Jivananda Vidyasagar

CHOWKHAMBA VIDYABHAWAN

VARANASI

सूचीपत्रम् ।

प्रथमपरिच्छेदे

विधित्रयनिरूपणम्	१
श्रवणविधेः अपूर्वविधित्वादिविचारः	८
ब्रह्मलक्षणविचारः	५८
ब्रह्मणः विवर्तरूपोपादानत्वम्	६६
ब्रह्मणः कारणत्वविचारः	७१
मायाकारणत्वविचारः	८९
जीवेश्वरस्वरूपनिरूपणम्	९९
जीवैकत्वानेकत्वविचारः	११०
ब्रह्मणः कर्तृत्वस्वरूपनिरूपणम्	१७६
ब्रह्मणः सर्वज्ञत्वस्वरूपनिरूपणम्	१८१
वृत्त्युपयोगनिरूपणम्	१८९
वृत्त्या सह विषयस्य सम्बन्धनिरूपणम्	१९१
अभेदाभिव्यक्तिस्वरूपनिरूपणम्	१९९
आवरणाभिभवस्वरूपनिरूपणम्	२०५
साक्षिस्वरूपनिरूपणम्	२३४
साक्षिणोऽज्ञानावृतत्वसाधनम्	२५७
आत्मानन्दस्य अनावृतत्वनिरूपणम्	२६४
अहङ्काराद्यनुसन्धानोपपादनम्	२७७
सकारणाध्यासनिरूपणम्	२८७
वृत्तिनिर्गमावश्यकत्वनिरूपणम्	३२५

द्वितीयपरिच्छेदे

प्रत्यक्षेण अद्वैतश्रुतेर्बाधनिरूपणम्	३५२
श्रुतेः प्रत्यक्षात् बलीयस्त्वस्य व्यवस्थितत्वनिरूपणम्	३७६
श्रुत्युपजीव्यत्वेन प्रत्यक्षाबाधशङ्कापरिहारः	४०८
प्रतिबिम्बसत्यत्वनिराकरणम्	४१८
स्वाप्नपदार्थाधिष्ठाननिरूपणम्	४५१
स्वाप्नपदार्थानुभवप्रकारनिरूपणम्	४६७

वेदान्तवाक्यानां अद्वितीये ब्रह्मणि तात्पर्य्य-निर्णयानुकूलन्याय-विचारात्मक-चेतोवृत्ति-विशेषरूपस्य श्रवणस्य न ब्रह्मणि परोक्षमपरोक्षं वा ज्ञानं फलं तस्य शब्दादिप्रमाणफलत्वात्। न चोक्तरूप-विचाराऽवधारिततात्पर्य्यविशिष्टशाब्द-ज्ञानमेव श्रवणमस्तु तस्य ब्रह्मज्ञानं फलं युज्यते इति वाच्यम्? ज्ञाने विध्यनुपपत्तेः। श्रवण-विधेर्विचारकर्त्तव्यता-विधायकजिज्ञासासूत्रमूलत्वोपगमाच्चोहापोहात्मक मानसक्रियारूपविचारस्यैव श्रवणत्वौचित्यात्। न च विचारस्यैव तात्पर्य्यनिर्णयद्वारा तज्जन्यतात्पर्य्यभ्रमादिपुरुषा-पराधरूपप्रतिबन्धविगमद्वारा वा ब्रह्मज्ञानं फल-

---

इदानीं प्रतिबन्धनिरासोद्देशेन एव तद्विधिरिति मतान्तरमाह, वेदान्तवाक्यानामिति। प्रमेयासम्भावना निवृत्त्यनुकूलन्यायविचारात्मकमननव्यावृत्तये तात्पर्य्यनिर्णयानुकूलेत्युक्तं, तन्निर्णयानुकूलन्यायश्चोपक्रमादय इति बोध्यम्। चेतोवृत्ति-विशेषपदेन यत्नसाध्यक्रियारूपावृत्तिर्विवक्षिता, न तु तद-साध्या ज्ञानरूपा वृत्तिर्विवक्षिता ज्ञानस्य विध्ययोग्यतया वक्ष्य-माणत्वात्। ब्रह्मणीति विषयसप्तमी। तस्येति ज्ञानस्येत्यर्थः। आदिपदं प्रत्यक्षादिसंग्रहार्थं ज्ञानोद्देशेन श्रवणं विधीयते इति तन्माभिमतं श्रवणशब्दार्थमनूद्य निराकरोति न चोक्तरूपेति।